

Структура на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 година

Около 770 хиляди земеделски стопанства в страната стопанисват над 34 млн. декара използвана земеделска площ (ИЗП). 764 хиляди са стопанствата на физически лица, като средната ИЗП в тези структури е 12 дка.

Около 2 900 земеделски кооперации обработват 51% от ИЗП на стопанствата в страната, като средната ИЗП в кооперациите е около 6 хиляди декара.

Таблица 1
Оценка на броя на земеделските стопанства в България за стопанската 2000/2001 година

Юридически статут	Стопанства		Обща ИЗП		Средна ИЗП (дка)
	Брой	%	Дка	%	
Физически лица, нерегистрирани по някакъв закон	763 500	99%	8 800 000	26%	12
<i>в т.ч. анкетирани със структурната анкета</i>	<i>50 600</i>	<i>7%</i>	<i>4 302 000</i>	<i>13%</i>	<i>85</i>
Юридически лица и еднолични търговци	5 300	1%	25 557 000	74%	4822
<i>в т.ч. земеделски кооперации</i>	<i>2 900</i>	<i>0.4%</i>	<i>17 386 000</i>	<i>51%</i>	<i>5995</i>
ОБЩО:	768 800	100%	34 357 000	100%	45

Източник: МЗГ, отдел "Агростатистика"

Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 година

Наблюдение на земеделските стопанства с малки стада в България към 1 ноември 2001 година

През 2001 година отдел "Агростатистика" в Министерство на земеделието и горите проведе за трета поредна година наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България ("структурна анкета`2001"), съгласно дейностите предвидени от законодателството на Европейския съюз – Регламент № 571/88 и последвалите го изменения.

Оценката за броя на стопанствата в България през стопанската 2000/2001 година и разпределението им по юридически статут (Таблица 1) е направена въз основа на данните, получени от около 51 000 стопанства, обхванати със "структурна анкета`2001", допълнени с данните от проведеното към 1 ноември 2001 година "Наблюдение на земеделските стопанства с малки стада в България".

Структурната анкета позволява да се направи предварителна оценка на броя на стопанствата и на работната сила в земеделието, като пълна информация за структурата на стопанствата в страната ще бъде получена след провеждане на Преброяването на земеделските стопанства в България през 2003 година.

Резултати и анализи

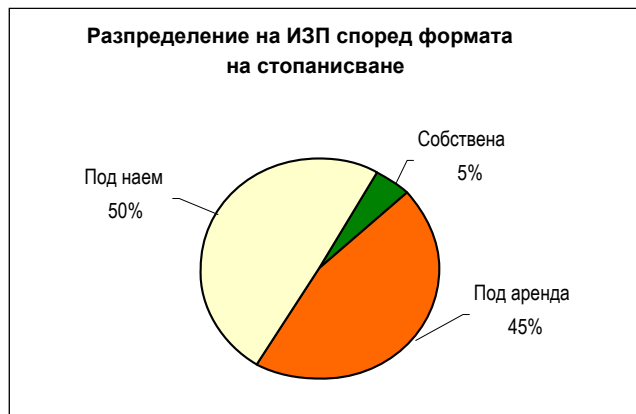
ФОРМА НА СТОПАНИСВАНЕ НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ НА СТОПАНСТВОТА

Графика 1

50% от ИЗП на стопанствата, анкетирувани със Структурна анкета`2001, е взета под наем, 45% е взета под аренда и 5% е тяхна собственост.

Високият дял на обработваната земя, взета под аренда или под наем, се дължи на факта, че $\frac{3}{4}$ от земята в стопанствата се обработва от юридически лица и еднолични търговци (предимно кооперации и арендатори, регистрирани като ЕТ), които не обработват собствена земя.

От друга страна $\frac{1}{4}$ от стопанствата на физически лица, анкетирувани със Структурна анкета`2001, наемат земеделска земя, която представлява над 80% от тяхната ИЗП и 75% от общата ИЗП, обработвана от физически лица. Така, едва $\frac{1}{4}$ от използвана земеделска площ в стопанствата със статут на физически лица е тяхна собственост.

Източник: МЗГ, отдел "Агростатистика"
Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 г.

Таблица 2
Разпределение на ИЗП според формата на стопанисване

Юридически статут	Собствена	Под аренда	Под наем	Изполища и други форми	Общо
Физически лица	23%	30%	46%	1%	100%
Юридически лица и ЕТ	2%	48%	50%	0%	100%
ОБЩО:	5%	45%	50%	0%	100%

Източник: МЗГ, отдел "Агростатистика"
Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 г.

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

По данни от структурната анкета, през стопанската 2000/2001 година 86% от площите със зърнени култури в България са в стопанства на юридически лица и еднолични търговци. В тези стопанства се обработват по 86% от засетите площи с пшеница и ечемик в страната и 82% от засетите площи с царевица. Над 50% от засетите площи с пшеница, ечемик, овес, царевица и други зърнени в страната се обработват от земеделските кооперации, като те представляват едва 3% от общия брой на стопанствата в България, които отглеждат зърнени култури.

Таблица 3
Разпределение на площите със зърнени култури в стопанствата, в зависимост от техния статут

Юридически статут	Пшеница		Ечемик		Овес		Царевица		Други зърнени		Общо	
	Стопанства	Площ	Стопанства	Площ	Стопанства	Площ	Стопанства	Площ	Стопанства	Площ	Стопанства	Площ
Физически лица	85%	14%	79%	14%	84%	20%	90%	18%	83%	14%	85%	14%
Юридически лица и ЕТ	15%	86%	21%	86%	16%	80%	10%	82%	17%	86%	15%	86%
в т. ч. земеделски кооперации	9%	57%	14%	63%	12%	61%	5%	44%	12%	54%	3%	56%
ОБЩО:	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Източник: МЗГ, отдел "Агростатистика"
Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 г.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Таблица 4 Разпределение на животните по стопанства, според техния статут				
Статут на стопанствата	Видове животни			
	Говеда	Млечни крави	Овце	Кози
Физически лица	88%	90%	95%	100%
Юридически лица и ЕТ	12%	10%	5%	0%
в т.ч. земеделски кооперации	8%	7%	2%	0%
ОБЩО:	100%	100%	100%	100%

Източник: МЗГ,отдел "Агостатистика"

Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 г.

Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 1 ноември 2001 г."

Преживните животни се отглеждат предимно в стопанствата на физически лица – около 90% от кравите и над 95% от овцете и козите.

Резултатите от проведеното към 1 ноември 2001 година Наблюдение на земеделските стопанства с малки стада в България показват, че 38% от млечните крави в страната са в стопанства с по една крава. Стопанствата, отглеждащи 10 и повече млечни крави са едва 2% от общия брой стопанства с крави.

Почти половината от стопанствата на физически лица и ¼ от юридическите лица произвеждат животински продукти, предна- начени за продажба. Най-често това е мляко (43 % от стопанствата на ФЛ и 19% от стопанствата на ЮЛ), следвано от месо (27 % от стопанствата на ФЛ и 16% стопанствата на ЮЛ)

Таблица 5 Разпределение на броя на стопанствата и броя на млечните крави по страти към 01.11.2001 г.				
Страти	Млечни крави			
	Брой стопанства	% от стопанствата	Брой животни	% от животните
=1	137 747	69%	137 747	38%
=2	40 519	20%	81 038	22%
<10	197 259	98%	296 848	81%
>=10	3 018	2%	70 441	19%
>=15	1 554	1%	54 283	15%
Общо:	200 266	100%	367 289	100%

Източник: МЗГ,отдел "Агостатистика"

Анкета "Брой на селскостопанските животни в България към 1 ноември 2001 г."

НАПОЯВАНЕ

Около 13 270 от анкетираните стопанства със структурна анкета`2001 разполагат с напоителна мрежа върху площ от 936 хил. дка, която представлява 22% от използваната им земеделска площ. Гравитачното напояване заема 87% от обхванатите площи с напоителна мрежа, а подвижното и стационарно дъждуване, заемат съответно 6% и 5%. Капковото напояване достига едва 1%.

Графика 2

Таблица 6 Площи с напоителна мрежа в стопанствата на физически и юридически лица						
	Физически лица		Юридически лица и ЕТ		Общо	
	Дка	%	Дка	%	Дка	%
Обща ИЗП	537 000	100%	3 667 000	100%	4 204 000	100%
Площи с напоителна мрежа	173 000	32%	763 000	21%	936 000	22%

Източник: МЗГ,отдел "Агостатистика"

Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 г.

ИЗПОЛЗВАНЕ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ МАШИНИ

Таблица 7 Използване на земеделска техника в стопанства с ИЗП над 45 дка						
Юридически статут	Колесни трактори			Комбайни		
	собствени	колективни	наети	собствени	колективни	наети
Физически лица	57%	3%	8%	11%	2%	12%
Юридически лица и ЕТ	86%	4%	6%	66%	3%	9%
ОБЩО	71%	3%	7%	37%	2%	11%

Източник: МЗГ,отдел "Агостатистика"

Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 г.

Повече от 2/3 от физическите лица и над 90% от юридическите лица с ИЗП над 45дка използват земеделска техника.

По-голямата част от тези стопанства използват собствена техника, като извършват и селскостопански услуги на трети лица.

РАБОТНА СИЛА

През стопанската 2000/2001, земеделието е било единствена или основна заетост за 368,5 хил. души, а малко под 1 млн го използват като допълнителен източник на доходи.

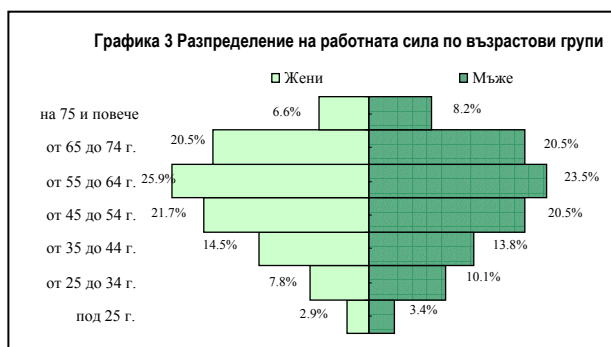
Слабото намаляване на броя на заетите се отразява и на обема вложен труд в земеделието, който през 2001 година е 739,6 хил. **годишни работни единици (ГРЕ)**, с 4% по-малко от предходната година. Трудът на сезонните работници се равнява на 25,7 хил. ГРЕ, което представлява 3.4% от вложения труд.

Таблица 8 Работна сила и обем вложен труд (в хил)						
Юридически статут	Работна сила			Вложен труд		
	Единствена или основна заетост	Допълнителна заетост	Работна сила (общо)	Брой ГРЕ (постоянни)	Брой ГРЕ (сезонни)	Брой ГРЕ (общо)
Физически лица	325.4	963.4	1 288.8	671.5	4.7	676.2
Юридически лица и еднолични търговци	43.1	0.4	43.5	42.4	21.0	63.4
<i>в т.ч. земеделски кооперации</i>	29.4	0.0	29.4	17.2	11.7	28.9
ОБЩО (стопанска 2000/2001)	368.5	963.8	1 332.3	713.9	25.7	739.6
ОБЩО (стопанска 1999/2000)	373.7	1 048.4	1 422.1	747.3	23.5	770.8
<i>Изменение (%)</i>	-1.4%	-8.1%	-6.3%	-4.5%	8.4%	-4.0%

Източник: МЗГ, отдел "Агростатистика"

Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 г.

Наблюдение на земеделските стопанства с малки стада в България към 1 ноември 2001 г.

Източник: МЗГ, отдел "Агростатистика", Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 2000/2001 г.

Делът на жените в земеделието е малко над 1/3, като в стопанствата на юридически лица и еднолични търговци, жените са само 26%.

12.5% от работещите в земеделието са на възраст под 35 години, докато тези над 64 години са 28%. Повече от половината от мъжете и жените, работещи в земеделието, са в пенсионна или предпенсионна възраст.

Показатели за измерване на труда в селското стопанство

Работна сила

Тя включва постоянните и сезонните работници в селското стопанство, наетите по трудов договор и неплатените работници, семейната и несемейна работна ръка, пенсионерите и безработните.

Последните две категории, използвайки селското стопанство като *допълнителен източник на доходи*, представляват голяма част от работната сила в земеделието.

За да отчете този факт, с Наблюдението на структурата на земеделските стопанства, отдел "Агростатистика" събира информация за значимостта на вложения в селското стопанство труд (вж. забележката на стр.11 на Резултати и анализи, бр.14 от юни 2001г.).

Брой заети и брой годишни работни единици (ГРЕ)

Обемът на вложения труд се изчислява в *ГРЕ*. Този показател, както и подобни на него (експертни оценки на база различни показатели, характеризиращи селското стопанство) не бива да се отъждествяват с броя на заетите в земеделието.

Използващите земеделието като допълнителен източник на доходи (пенсионери и безработни) не са включени при определяне на заетите лица във всички отрасли на икономиката на страната и следователно трябва да бъдат изключени и от броя на заетите в селското стопанство. В противен случай делът на заетите в отрасъла се надценява значително и изкривява резултатите при анализа и сравнението с други сектори на икономиката.

Редакционно публикацията е приключена на 29 октомври 2002 г.
Отговорник на публикацията : Нели Георгиева
Редакция: МЗГ, отдел "Агростатистика", в сътрудничество с Ландсис
Композиция и печат : МЗГ, отдел "Агростатистика"

За повече информация : МЗГ, отдел "Агростатистика"
Тел./факс: 980 82 94 ; E-mail : agrostat@mzgar.government.bg